

Ma itt kisebbfajta csoda történik. Egy olyan hangversenynek lehetünk rövidesen szem- és fültanúi, melynek jelentősége – mindenfajta túlzás nélkül – történelmi. Rövidesen megszólal a 20.századi szlovák, illetve magyar zene két zseniális alkotása, az Eugen Suchon által komponált Kárpáti Zsoltár és Kodály Zoltán Psalmus Hungaricus. És így, egyetlen koncert keretén belül ez még sohasem történt meg – és hogy őszinte legyek, nem is feltételezem, hogy rövid belül megtörténik.

Ebben az a megdöbbenő, hogy e két nagyszabású mű számos rokon vonással rendelkezik. Most azonban nem menjünk bele zenetörténeti fejtegetésekben, ez a műsorfüzet küldetése. De miért épp itt, miért épp most?

Mögöttünk van a Bartók- és a Kodály-év, Szlovákiában pedig éppen a Suchon-centenáriumot ünnepeljük. Örvedetes, hogy e kerek évfordulók apropóján jónéhányan, köztük magam is mélyrehatóbban kezdenek foglalkozni az ünnepelt mesterek műveivel. De vajon elegendő-e? Ténylegesen hozzájárulnak ezek az ünnepi évek a közönség szélesebb körű és megfelelőbb tájékoztatásához?

Mi a magunk szerény eszközeivel ehhez járulunk hozzá. Úgy gondolom, hogy Magyarországon sokkal többen és sokkal többet tudnak Kodályról, mint hazánkban Suchonról. És sokkal gyakrabban játsszák Magyarországon a Psalmust, mint nálunk a Kárpáti Zsoltárt. De azt is tegyük hozzá, hogy tudomásunk szerint Szlovákiában a Psalmust is mindössze kétszer adták elő, a Kárpáti Zsoltár magyarországi előadásáról pedig végképp nincsenek információink.

Most megtörik a jég, megvalósul a lehetetlen. Néhány lelkes zenebarát, jómagam kisvárosi iskolaigazgatóként, néhány befolyásos ember jóindulatának köszönhetően hozzáfogtunk ennek a gigantikus eseménynek a megvalósításához. Tudni kell, hogy akadályokból nem volt hiány. Sőt, bármilyen hihetetlen, az utolsó napokig, sőt órákig is a teljes fiaskó kudarca is a levegőben lógott. Mihelyt azonban a tegnapi próbákon felcsendültek Psalmus, majd a Kárpáti Zsoltár kezdőakkordjai, már tudtuk, hogy a jó ügyet nem lehet meghiúsítani.

Mellesleg a koncert egyik első lökése a schengeni belépés megünneplése volt. Ez az összefüggés páratlanul tragikomus fintort kölcsönöz az eseménynek. Hisz amíg mi a határok szimbólikussá válását, a schengeni beltér teljes átjárhatóságát ünnepeljük, ugyan határaink pont a schengeni külső határok szigorításának köszönhetően csak hihetetlen nehézségek árán tudnak eljőni, hogy muzsikáljanak. A rideg és kérlelhetetlen vámosság nem tesz nekünk ugyanis különbséget csempész és zenész, emberrabló és művész között. A koncert egyik üzenete tehát épp az – Schengent, igen, de mindenkinek!

Azt is tudjuk, hogy Dobóruszka egy röpké hét múlva egy másik jelentős esemény helyszíne lesz, Dobó István fogják itt újratemetni. Megvallom, hasonló kaliberű, emberek százait megmozgató rendezvények szervezésével még nincs tapasztalatunk és ilyenkor bizony a hibák is elkerülhetetlenek. De ami a lényeg, a kataraktikus, magával ragadó, felemelő, megismételhetetlen zenei élmény – úgy hiszem, itt senkinek sem lesz panaszkodni valója.

Köszönet Dobóruszka önkormányzatának, a polgármester úrnak és a plébános úrnak, hogy szárnyai alá vették vették is segítették a koncert megvalósítását. Köszönet Ján Figel úrnak, az Európai Bizottság kultúráért és oktatásért felelős szlovák tagjának, hogy elvállalta a hangverseny fővédnökségét. Köszönet a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumának és valamennyi támogatónak, előadónak, társszervezőnek, a szervező stáb tagjainak, hogy akár anyagi, akár erkölcsi akár művészi segítséggel hozzájárultak Az Összefogás Hangversenye létrejöttéhez.

Ma itt, kedves barátaim, közösen bebizonyítjuk, hogy a metropoliszok, a fővárosok falain túl is van élet. Dobóruszka is meg lehet csinálni azt, ami Pozsonyban sem menne könnyen. De elég a szóból, jöjjön a zene, a magyar és a kárpáti, végső soron egyetemes zsoltár.

a valaha oly sokat szajkózott, de ma oly ritka valósággá vált testvériség, az összefogás apoteózisa. Csodálatos művészi élményt valamennyiünknek.

Vážený....., milí priatelia!

O chvíľu budeme svedkami menšieho zázraku. Uskutoční sa udalosť, ktorú možno právom označiť prívlastkom historická. V hudobnej histórii dosiaľ nebolo zaznamenané, že veľkolepé a geniálne diela Zoltána Kodálya a Eugena Suchoňa, Psalmus Hungaricus a Žalm zeme podkarpatskej zazneli na jednom koncerte. Dnes tomu tak bude.

Prečo Koncert porozumenia, prečo tu a teraz? Odpoveď na prvú časť otázky priamo vyplýva z horeuvedeného. Jedným z cieľov koncertu je zintenzívniť slovensko-maďarský kultúrny a všeobecný dialóg. Podčiarkujem dialóg, nie rozhovor hluchých. Dialóg predpokladáme počúvať sa navzájom, snažiť sa vzájomne si porozumieť. Pripomínam, že Psalmus Hungaricus podľa mojich informácií na Slovensku zaznel vcelku dvakrát, o predvedení Žalmu zeme podkarpatskej v Maďarsku správy nemáme. O to je to zarážajúcejšie, že tieto fascinujúce diela majú nemálo spoločného.

Nechajme však teraz bokom hudobnohistorické úvahy, tie sú vyhradené pre bulletin. Priznám sa, nikto z nás, nadšených priateľov, znalcov a učiteľov hudby, dobrovoľných organizátorov Koncertu porozumenia nemá skúsenosti s poriadaním podujatí podobného rozmeru, ktoré hýbu stovkami ľudí. Nijak sme sa nemohli vyvarovať niektorých chýb. Niektorí z nás neprezentuje profesionálnu agentúru, nie sme súčasťou Hudobného centra alebo filharmonickej inštitúcie. Ani naše podmienky sa nedajú porovnať s podmienkami Reduty alebo Paláca umení. Je však vari prirodzené a spravodlivé, že všetky spoločenské a kultúrne podujatia zásadného významu majú byť realizované v Bratislave?

Veru, aj tu žijú ľudia. A to dokonca aj na východnej strane hranice, na Ukrajine. Nášmu koncertu dodáva tragikomický rozmer, že kým my na jednej strane oslavujeme rozšírenie Schengenu a úplnú priepustnosť vnútorných hraníc, naši ukrajinskí priatelia sa „vd'aka“ sprísneného režimu vonkajších hraníc mohli koncertu zúčastniť iba s neuveriteľnými problémami. O to viac fascinuje, že napriek všetkým, niekedy snáď nadľudským prekážkam sa slávnostný Koncertu k Storočnici Eugena Suchoňa a Koncert porozumenia napokon uskutočnil. Orchester budú tvoriť vynikajúci muzikanti z troch krajín, členovia užhorodskej, Lvovskej a košickej filharmónie a komorného orchestra v Sátoraljaújhelyi. Zborové party si rozdelila mládež ľudí z rumunskej Oradey, maďarského Debrecena a Miskolca a Slovenský filharmonický zbor, naša popredná hudobnoumelecká inštitúcia. Nuž a aj dirigenti budú dvaja, z Maďarska a Ukrajiny.

Naša vd'aka patrí všetkým, ktorí pomohli pri realizácii koncertu. Osobitne Jánovi Figel'ovi, členovi Európskej komisie, zodpovednému za vzdelanie, odbornú prípravu, kultúru a mládež. Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky, ktoré projekt podporila rozhodujúcou finančnou čiastkou. Hudobníkom a spevákovi, ktorí sa s chuťou podujali nacvičiť a predviesť tieto mimoriadne náročné diela. Ostatným sponzorom a spoluorganizátorom, členom organizačného štábu a ďalším za ich finančnú, organizačnú a morálnu pomoc. O chvíľu sa budeme môcť presvedčiť, že nebolo márne tieto prostriedky, toto enormné úsilie vynaložiť. Aj táto obec, tento región, tento kraj, nech je hociako chudobný či zabudnutý zaslúži, aby bolo dejiskom hudobnej udalosti prvotriednej úrovne, ba historického významu.

Teraz však už dajme slovom našim žalmom, maďarského a žalmu zeme podkarpatskej. Žalmu koniec-koncov univerzálneho, apoteóze kedysi veľa omieľaného, no dnes tak vzácneho porozumenia, spolupatričnosti a bratstva. Prajem Vám všetkým nádherný umelecký zážitok.